

DEO OPTIMO MAXIMO FORTUNANTE!

ENODATIO

1646 4 7/15

RUBRICÆ, LEG.

I. II. III. TIT. PANDECTARUM POSTREMI,

15

Quæstionibus materiæ subjectæ convenientibus illustrata & ad disputandum,

in Celeberrimâ Academiâ Wittebergensi,

Ex decreto atq; Authoritate Amplissimi Collegij Juridici proposita

ab

HENRICO COSELIO

de Pezlinovez . J. U. L.

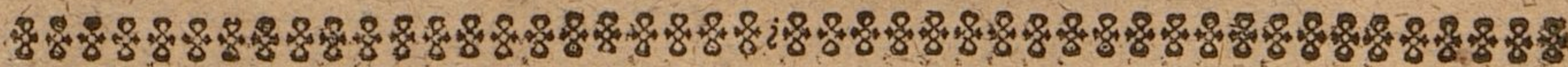
Respondente

JOHANNE FRIDERICO HILLIGERO

DRESDENSI,

Habebitur

ad d. Januarij horis & loco consvetis.

WITTEBERGÆ,

Ex Officinâ JOHANNIS RÖHNERI, Acad. Typogr,

ANNO MDCLXLVI.

DEO OPTIMO MAXIMO

EDICTO

RUBRICALIA LEG.

INSTITUTIONES

IN FORENSI

QUESTIONIBUS MATERIE SUBJECTE

CONTRA MODO INUSITATEM AD DISPUTANDUM

EX DECRETO SUP. AUSTRIACAE AMPLISSIMAE

COLLEGIJ IURIDICI PRAGENSIS

HENRICO COSSELIO

DE PRAGENSIS I. U. I.

ALUMNO

JOHANNI FRIDERICO HILIGERO

DISEPENTI

AD DISPUTANDUM

WITTEB. G. P.

EX OFFICINIS JOHANNIS HONNIGER, ACCT. TYPOGR.

ANNO MDCCXLVI

In nomine Domini nostri Je-
su Christi ad omnes aclus semper progredimur,

minimé ingenio nostro confidentes, sed omnem spem ad so-
lam summæ providentiæ TRINITATIS referentes

l. 2. in pr. C. de Offic. Præf. Prator. Africa &c.

junct. l. 1. in princ. C. de veter. Jur.

enucleando, &c.

Rubr. D. de diversis regulis Juris antiqui,

Ribonianus in Pandectis titulum
hunc postremum esse voluit, quam ob causam
verò id ab eo factum sit, non immeritò quis du-
bitaverit: præsertim cum ex generali regularum
juris cognitione reliquorum specialium jurium
cognitio dependeat: ut & lex methodi generalia
specialibus præponi velit. Ignoratis namq; generalibus, specia-
lia quoq; imperfectè cognoscuntur. Quem ordinem alibi quoq;
in Jure nostro observari videmus: Sic in Institutis agitur de obli-
gationibus in genere, postmodum singulatim de iis quæ prove-
niunt ex contractu, ex quasi contractu, ex maleficio &c. & ita
consequenter de singulis speciebus. Eodem modo in Pandectis
agitur de usucapionibus in genere, & tandem de usucapione pro
emptore, pro donato, pro legato, pro dote &c. in specie. Quà
de causà hic titulus ex quorundam placido reliquis Pandectarum
titulis præponendus potius quam postponendus videri poterat.
Verùm hijsce non obstantibus, non sine ratione ultimum huic ti-

A 2

tulo

tulo locum assignatum ex communi Regulistarum sententia ar-
bitr or. Etsi enim doctrinæ ordo à generalibus inchoandus est:
generalia tamen ista ita comparata esse oportet, ut in summo gra-
du sint generalia sive generalissima (*uti videre licet ex exemplis sup.
allegatis*) sine quibus specialium cognitio neququam haberi pos-
sit. Tales autem non sunt regulæ, de quibus in præsentititulo
fermo est: quoniam sunt illæ velut rivuli è fontibus Juris derivati,
sive theoremata quæ ex LL. prius deductis resultant. Est enim
hic titulus quasi Coronis titulorum præcedentium *Wesemb. in w.
d. V. S. in pr.* quoniam in angustum deducit, & quasi compendio
concludit jura illa propemodum omnia, quæ à Triboniano ex in-
finitis antiquorum Jctorum libris collecta, & in certos titulos di-
gesta fuerunt. Quod ipsum quoq; extra omne dubium sensisse
videtur JCTus Paulus *in l. 1. D. b. tit.* quando *ex regula Jus non su-
mi, sed ex Jure, quod est, regulam fieri* scribit. Cum itaq; ex Jure
regula fiat, necesse omninò est ut Jus prius cognoscatur. Ut enim
causâ suo effectû notitia prior, ita & regulâ Jus, ex quo ea colle-
cta est, prius est & notius. Hinc Lex ex factò, hoc est, ex particu-
laribus casibus pro re nata incidentibus: Regula verò ex Lege sive
Jure formato ortum habere dicitur. Quocirca leges tanquam
voces & sonos singulos, regulam verò tanquam harmoniam &
concentum esse, quidam asserunt. *Hortoman lib. 2. observ. c. 18. Hæ-
non. ad tit. hunc disp. 1. quibus add. Philipp. Matth. hinc n. 11. 12. & seqq.
Dec. n. 3.*

De diversis JCTus titulum hunc non inscripsit simpliciter,
de Regulis Juris, sed de diversis Regulis Juris antiqui, ut significa-
ret, non omnes, sed multiples, & fermè potissimas hic reperiri
regulas. Variorum enim generum sunt, & causarum regulæ sub
hoc titulo positæ, collectæ ex diversis Juris Civilis partibus, atq;
ad triplex Juris objectum *per §. fin. I. de I. N. G. & Civ. accommoda-
tæ.* Quæ autem regulæ pertineant ad personas, quæ ad res, &
quæ ad Actiones, videre licet apud *Wesemb. in w. b. tit. n. 5. 6. & 7.*
Cæterum in libris antiquorum Jctorum complures extant regu-
læ, quæ titulo huic insertæ non sunt. Sic prætermissa est in hoc
titulo illa; vim vi repellere licet: quam regulam scripsit Cassius
reſte

teste Ulpiano in l. 1. §. vim vi 27. & l. quod est 3. §. cum igitur 9. D. de
ut, & vi armat. Ut & hæc: Qui non habet in ære luat in corpore:
quam Juris regulam esse, præter Imperatorem Constantinum in
l. 4. C. de serv. fugitiv. satis quoq; ostendit Ulpianus in l. 1. §. ult. D. de
pæn. Neq; hic reperitur illa: Legatum falsâ demonstratione non
perimitur: Quam Juris Regulam vocat Imperator Justinianus in
§. huic proxima 30. Inst. de Legat. Idemq; Imp. Justinianus in §. sci-
endum 2 Inst. de Scto Orphit. similiter in regularum numero diser-
tè & hanc ponit: Novæ hereditates legitimæ capitis diminutione
non pereunt: cujusmodi regula tamen in hoc tit. non invenitur.
Neq; continetur sub hoc titulo illa: Juris ignorantia cuiq; nocet,
facti verò ignorantia non nocet, quam Juris Regulam appellat
Paulus in l. regula 9 in pr. D. de l. & f. ignorant. Neq; extat hic il-
la regula: Judicis arbitrio relictum est, quod nec à Lege, nec ab
homine determinatum reperitur, cujusmodi regulam statuit Ul-
pianus in l. 1. §. ult. D. de Jur. delib. Atq; hujus generis regulæ plu-
res passim occurrunt, quarum hic titulus ne verbo quidem men-
tionem facit. Idq; ipsum satis etiã arguunt regulæ istæ, quas
Cujac. ad tit. hunc notat atq; exhibet Pet. Fab. Philipp. Matth. Hubert.
Giphan. n. 4. & 5. & alij ad Rubricam hinc. Quemadmodum verò
non omnes regulæ sub hoc titulo comprehenduntur: ita nec eæ
omnes quæ in eo recensentur, regularum nomen vel authorita-
tem unquam habuerunt: quales sunt l. ea est 65. l. Neratius 191. & si-
miles Hænon. disput. 1. ad b. tit.

Regulis] Regula in Jure nostro intelligitur, quod compendio
refertur, Jus antea specialiter & fufius expositum. Unde non se-
cus ex regula atq; è tripode respondemus. Nam jam ex Jure
constituto mutuata est, nec ipsa juri initium facit Johann. Ferrar.
Montan. ad l. 1. hinc. Quamvis regula quævis pro varietate circum-
stantiarum in aliquo vitietur, atq; perdat officium suum d. l. 1. b. t.
vocabulum itaq; regulæ hinc accipitur pro sententiã quãdam ge-
nerali, quæ ex plurium legum mente à JCTis notata atq; animad-
versa, paucis verbis summam earum consensionem & tanquam
harmoniam complectitur. Differt autem lex à regula: quod illa
dicitur, quam populus certo & cognito omnibus Jure constituit:

Regula verò quam JCTi ex pluribus legum capitibus notatis inter seq; comparatis elicuerunt; ut non omninò incommodè dicere possimus, leges esse tanquam voces & sonos singulos: Regulam verò esse tanquam harmoniam & concentum *Hotoman. loc. sup. cit. & eod. Lib. Obs. 2. c. 4* Regulæ formam JCTus Paulus in *l. i. D. h. tit.* eleganter tradit atq; describit.

Juris antiqui] Per Jus antiquum intelligi debet id, quod Juliani, Papiniani, Ulpiani, Pauli, reliquorumq; priscorum JCTorum tempore in usu fuit, atq; in 50. Pandectarum vel Digestorum Libris continetur. Dicuntur autem Pandectæ *ἀπὸ τῆς πᾶν ἡγῆ δέχουσαι*: quia omnes Juris materias plenissimè tractatas continent. Digesta verò appellantur, quia Imperator Justinianus hæc jura non confusè proposuit, sed certo ordine digessit. *Pac. in prolegomen. de Lib. utriusq; Jur.* Neq; autem hoc solum Jus Pandectarum hîc intelligendum, sed illud etiam, quod per Constitutiones istorum Imperatorum, qui temporibus veterum JCTorum modò dictorum vixerunt, introductum est. Id enim omne Imp Justiniano antiquum dicitur, quod ante illius tempora sancitum est, veluti ex *l. i. C. de vet. Jur. enucl.* videre licet. *Hænon. disp. i. hîc Philipp. Matth. n. 10. & alij Regulistæ ad rubr. hujus tit.*

Lex I,

Regula est qua rem] Titulum hunc orditur Tribonianus à definitione regulæ, quippe quam ex JCTO Paulo brevem rei enarrationem definit. Notandum tamen, verbum REI hîc non factum, de quo controversia est, hujus enim enarratio ad eos saltem pertinet, qui de re sive facto disceptant, sed Jus constitutum de rebus eodem modo inter se comparatis significare. Regula namque generalem sententiam proponit, quam JCTi in variis, eandem tamen rationem habentibus, causis decidendis secuti sunt. Quod ut perspicuum magis esse possit, uno atque altero exemplo declarare libet. Et primò quidem constat, jura marito assignare fructus rei dotalis, propterea quod onera matrimonii quoque sustinet *l. dotis fructum 7. in princ. D. de Jur. dot. l. pro oneribus 20. C. eod. Dn. Carpz. in Jurispr. For. part. 3. c. 23. d. 3. n. 11.*
Eadem

Eadem jura pinguedinem agri superioris deferunt agro inferiori, & quidem nullam aliam ob causam, quam quod superiori etiam ager inserviat inferior, ejusque incommodum excipit. *l. r. §. ult. D. de aqu. & aqu. plur. arcend.* Sic & in societate totidem partes lucri jura ascribunt socio, quot damni partes ipsi addictæ sunt, quamvis nihil de lucro pactum vel conventum sit, uti videre est ex *§. illud expeditum est. 3. Inst. de societat. Dn. Carpz. l. sup. cit. p. 3. c. 15. d. 47. n. 2.* Hinc ergo regula facta est, quæ jus illud summam complectitur, videlicet ut commodum cujusque rei sequatur eum, quem & incommoda sequuntur. De quâ regula ad *l. secundum naturam 10. inf. b. & plura dicentur.* Ita quoque manifestum est ex *l. sancimus 34. & l. penult. §. ult. C. de donationib.* donationem ultrâ quingentos aureos factam, totam non rescindi, sed usque ad 500. saltem valere, in residuum non valere, ne videlicet utile per inutile vitietur. Pari ratione heres testamentum, in quo alteri plus dodrante legatum est, totum & omni ex parte non infringit, sed eatenus illud irritum facit, quatenus legata dodrantem superant. *juxta §. quantitas autem 2. Inst. de Lege Falcidiâ.* Atq; eandem ob causam statutum est, ut, si usuræ supra legitimum modum in stipulationem deductæ sint, superfluis detractis, stipulatio intra legitimum modum valeret *l. pecuniæ 6. l. usuras 20. & l. placuit 29. D. de Usur. add. Dn. Carpz. d. l. part. 2. c. 30. d. 1. & vid. ibid. præjud.* Idq; in Camerâ Imperiali quoq; conclusum fuisse refert *Gail. Lib. 2. præct. obs. 4. n. 6.* quibus ipsis quoque plurimum lucis adferunt ea, quæ idem *Gail. eod. lib. Obs. seq. 5.* eleganter tradit, atq; explicat. Ejusdemque rei exemplum de mandato certæ summæ extat in *§. is qui exequitur 8. Inst. de mandato.* Cui & *Jctus Paulus in l. 3. §. ult. Gajus in l. 4. D. eod. tit.* consentiunt. Hinc igitur extracta est hæc regula: Utile per inutile vitari non debet. *c. utile 37. de Regul. Jur. in 6.* cujusmodi regula totum illud Jus, ex quo causæ prædictæ fuerunt deductæ, quam brevissimè comprehendit.

Non ex regula Jus sumatur, sed ex Jure, quod est, regula fiat.]
His verbis haud obscure innuitur, regulam tempore posteriori esse Jure specialiter constituto. Regulæ namque in hunc finem.

finem collectæ non sunt, ut ex illis **PRINCIPALITER** jus pete-
retur, sed ut per illas simpliciter, & quoad ejus fieri potest, brevi-
ter exponeretur Jus, quod ante de casibus similibus constitutum
est. Interim tamen per **CONSEQUENTIAM** ex regulis Jus
quoq; sumitur, quatenus nimirum illæ ex jure, hoc est, ex obser-
vatione Juris desumptæ sunt. Nunc enim cum extractæ sint,
id opere juris sectatoribus præstant, ut ex iis similia judicare, de-
que his, quæ expressè decisa in jure non sunt sententiam ferre,
possint. Imò & hoc commodi quoque regulæ Juris præbent,
quod ex iis rationes eorum, quæ constituta sunt, ut plurimum
peti possunt V. C. Si aliquis scire vellet rationem, quare furiosi
injuriarum teneri nequeant, per l. 3. §. 1. *D. de injur.* commodissi-
mè eam petere poterit ex l. furiosi 40. inf. b. tit. Cum enim furiosi
nulla sit voluntas, sequitur quod absque ejus animo atque vo-
luntate committi non possit d. §. 1. l. qui injuriæ 55. in pr. *D. de furt.*
& l. 1. C. si advers. debit. vid. Johann. Ferrar. Montan. in Comment. hic
Hippolyt. à Collibus ad hanc l. 1. pag. 7.

Quasi causa conjectio est] Non dixit **JCTus** regulam esse causæ
conjectionem, sed **QVASI** esse. Quo ipso quid sit regula ple-
nius ostenditur, & quidem per similitudinem. Quemadmo-
dum enim causæ conjectio rem, cognitæ utrinque Actoris & Rei
argumentis, strictè & angustè continet: Ita regula similium ca-
suum in Jure decisorum summam quandam complectitur. Gi-
phan. hic n. 6. Hænon. disp. 1. ibid. Ut sic regula sit quasi causæ
conjectio, hoc est, rei in breve coactio. Philip. Matth. hic n. 16. Ho-
toman. Lib. 2. obs. c. 18. Minimè tamen legendum est **CON-**
JUNCTIO uti vult Dec. n. 10. hic tum quod hæc lectio contra-
ria sit Libris Florentinis, tum quod interpretationem ejus à Dec.
loc. cit. appositam dictio **QVASI** infringat, quippè quæ in isto
seusu prorsus abundaret. Hotomann. loc. sup. cit. Philip. Matth.
hic n. 17.

Quæ simul cum in aliquo vitiata est, perdit officium suum] His
verbis iuculenter innuit, Regularum eam auctoritatem non esse,
ut in quibusvis casibus attendi illas oporteat: cum vix ulla Juris
regula tam firma sit & generalis, quæ non exceptionem aliquan-
do

do pro circumstantiarum diversitate patiatur. Exceptiones enim à regula desciscunt, ut officium suum ea perdat. Atque hoc est, quod JCTUS in *l. omnis definitio 202. b. tit.* dicit: Omnem definitionem (id est, regulam, *Philipp. Matth. ad d. l. 202.*) in jure periculosam esse, parumque esse, ut non subverti possit. Exempli gratia, regulam Juris cautum est, ne dominus servi fugitivi possessionem amittat *l. rem qua vobis 15. D. de acquir. vel amitt. possess.* Hæc regula officium suum perdit, si servus iste fugitivus ab alio possessus sit, vel diu pro libero sese gesserit, atque iudicio etiam liberali sese offerat. *l. 1. §. per servum, & l. 3. §. si Servus D. de acquirend. vel amittend. possess.* Ita etiam vetus Juris regula est: Vim vi repellere licet *l. ut vim 3. D. de J. & J.* Verum subvertitur hæc regula, si ex intervallo quis vim sibi factam repulerit, aut moderamen inculpatæ tutelæ non servaverit *l. 3. §. cum igitur D. de vi & vi armat.* Licet enim defensio omni Jure permessa est. *l. scientiam 45. §. qui cum 4. D. ad L. Aquil.* At tamen à Jure Civili ad formam quæ dat esse rei *l. Julianus 9. §. si quis rem 3. D. ad Exhibend.* reducta est, ut scilicet fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ *arg. l. 1. C. Unde vi c. significasti 18. x de homicid.* Et dicitur inculpatæ tutelæ *secund. Barthol. in d. l. 1.* quando quis aliter se defendere nequit: Illa enim dicitur propriè defensio necessaria. Eine Rechte Nothwehr *d. l. scientiam 45. §. qui cum aliter 4. D. ad L. Aquil. add. Constit. Imperial.* In der Peinlichen Halsgerichts Ordnung c. So einer jemand mit einem tödlichen Wassen oder Wehr uberlaufft *§ c. 140.* In quibus autem hoc moderamen inculpatæ tutelæ consistat, videre licet apud *Schneidw. ad §. 1. & seqq. Inst. de Jur. N. G. & Civ. n. 15. & seq.* Exemplis pluribus hanc explicationem illustrent Regulistæ hîc & post eos *Giphan. n. 7. 8. 9. hîc. Philip. Matth. n. 26. 27. 28. & seq. ibid.*

Lex II,

Fœmine] Masculorum quovis tempore potiorum fuisse habitam rationem, quàm fœminarum, ex Jure tam divino, quàm humano luculenter demonstrari potest. Constat namq; de

B

sub-

subjectione earum viris debita *ex c. 3. Genes. vers. 16. 1. ad Corinth.*
c. 14. v. 34. 1 ad Timoth. c. 2. vers. 12. &c. Neque humano jure
foeminas secus habitas fuisse, vel ex eo apparet, quod Papianus
in l. in multis 9. D. de stat. homin. foeminarum conditionem in
multis Juris nostri articulis deteriolem quam masculorum esse
disertè scribit. Hinc sub masculino tanquam magis digno, con-
tinentur *l. 1. D. de V. S.* Et tutor datus filiis etiam filiabus datus
censetur *l. 16. D. de testam. tut.* non contra. Nam exemplo pessi-
mum est foeminino vocabulo & masculos contineri, ut ait J. C. Urs
Pomponius *in l. si ita sit 45. in pr. D. de Leg. 2.* Quemadmodum
verò in multis Juris articulis deterior est conditio foeminarum,
quam masculorum *l. in multis 9 D. de stat. hom.* Ita quoq; contra
in multis ob fragilitatem foeminis Jura succurrunt atque subve-
niunt, tum in Civilibus, tum in Criminalibus. Et quidem in
Civilibus hoc singulari Jure utuntur. 1. Citiùs pubertatis an-
nos attingunt, quam masculi, scilicet 12. completo à quo viri po-
tentes creduntur *pr. Inst. de Nupt. & pr. Inst. Quib. mod. tut. fin.* Cu-
jus effectus insignes sunt, partim in nuptiis ineundis *d. pr. Inst. de*
nupt. partim in tutelâ finiendâ *d. pr. Inst. Quib. mod. tut. fin.* partim
denique in testamentis condendis & ordinandis *arg. l. à qua etate*
5. D. Qui testament. fac. poss. 2. Biennio citius quam Mares ve-
niam atatis impetrare possunt, scilicet anno 18. completo *l. om-*
nes 2. §. foeminas 1. C. de his Qui veniam atate impetr. & quidem pro-
bato tantum annorum numero 5. testibus vel instrumentis mis-
so procuratore. Masculi contra demum 20. anno comple-
to veniam petere possunt *d. l. 2. in pr.* ut & numerum annorum
atq; instituta morum animiq; probitatem simul per instru-
menta & testes coram competente Magistratu in propriâ perso-
nâ probare coguntur *d. l. 2. in pr. junct. §. sed Senatores 2. C. eod.*
3. In Ipsarum favorem S. C. tum Vellejanum introductum est, quo
cavetur, ut ex fidejussione sua regulariter non teneantur *l. 1. 2. &*
fermè tot. tit. D. & C. ad S. C. tum Vellejan. nisi vel expressè renuncia-
verint eidem *l. ult. §. si mulier 4. D. eod.* vel post biennium iterato
intervenerint *l. si mulier 22. C. eod.* De quâ re inferius plura di-
centur. 4. Uxores ratione Dotium tacitam hypotheticam cum
Jure

Jure prælationis habent, cujus vigore de jure Civili omnibus anteriorem expressam *l. assiduis 12. §. 1. C. Qui pot. in pign. l. in rebus 30. C. de Jur. dot. Nov. 97. c. 3. N. 109. c. 1.* de Jure Saxonico tantum tacitam (scil. anteriorem) hypothecam habentibus præferuntur. *N. G. Ordn. tit. 34 in princ.* In Criminalibus in multis casibus foeminis quoque succurritur. Quandoquidem mulieres in eodem delicti genere mitius puniuntur. *l. sacrilegii 6. D. ad L. Jul. peculat. l. si adulterium 38. §. fratres 4. §. incestum 2. D. ad L. Jul. de adult. & ad alias poenas ordinarias evitandas Jure masculorum impuberum gaudent usque ad 14. annum P. G. Ordnung art. 164.* Cum duodecimus annus pubertati præfixus sit, saltem in favorabilibus. Item Mulier prægnans, quæ ultimo supplicio damnata est, servari & poena differri debet, donec pariat. Sicut nec interim quaestioni subijci nec torqueri potest. *l. Imperator 18. D. de stat. hom. l. prægnantis 3. D. de poen. Land R. Lib. 3. art. 3. Schneidw. ad tit. Inst. de ingenuis n. 4.* Plura beneficia Juris sexui foeminino competentia hic loci enumerare propositi nostri non est. Deterioris verò conditionis mulieres in multis esse, tum *ex l. sup. alleg. 9. D. de stat. hom.* manifestè apparet, tum etiam ex textu nostro satis abundè constat; quando nimirum ab omnibus officiis civilibus vel publicis arcentur & remotæ sunt. Minimè tamen exinde sequitur foeminas homines non esse per *c. 1. Genes. vers. 27. l. hominis appellatione 152. D. de V. S.* Fallit itaque *Cujac. Lib. 6. obs. 21. qui per l. si quis 38. §. qui abortionis D. de poen. foeminam hominem esse negat.* Ejus enim opinionem satis superque refellunt textus modo allegati. In *d. verò l. 38. §. qui abortionis* mulier & homo non opponuntur adversè, sed relativè: quia conjunctim dixerat de poculo abortionis vel amatorio: Si illo mulier, hoc homo, id est foetus in utero perierit. Non igitur illo loco homo à muliere distinguitur, quasi mulier propriè homo non esset: Sed relatio fit ad membra disjuncta præcedentis orationis. *Treutl. vol. 1. disp. 2. th. 1. l. C. & ib. Reinhard. Bachov.*

Ab omnibus officiis civilibus vel publicis] Particula VEL hoc loco disjunctiva non est, sed eandem utriusque vocis significationem extra omne dubium inducit. Neque hoc in Jure nostro

novum est, ut disjunctio pro conjunctione aliquando accipiat-
tur: nam & Imperator Justinianus in *l. penult. C. d. V. S. interdi-*
ctum QVOD VI AUT CLAM non secus habet, ac si QVOD VI
ET CLAM inscriptum esset. Proutid *Alciat. in l. conjunctio-*
nem 29. n. 3. D. de V. S. pluribus declarat, *Philip. Matth. hinc n. 5.* Mi-
nimè itaq; voluit Ulpianus officia publica à civilibus discernere,
sed potius declarare, publica sese nominare eadem illa officia,
quæ aliàs civilia vocantur. Et hanc Ulpiani mentem fuisse
ex fine *h. l.* satis apparet, ubi sub CIVILIBUS comprehendit om-
nia ista officia, quæ initio civilia, vel publica esse dixerat. Cui
consentit etiam *JOTUS in l. ult. § hac omnia D. de munerib. & ho-*
norib. ubi similiter civilia officia interpretatur de muneribus pu-
blicis. Sicuti & ea quæ officiis hinc adscribuntur, alibi munera
appellantur *l. quippe 78. D. de Judic. d. l. ult. § defensores, cum §. seq.*
D. de munerib. & honorib. Eodemque facit *l. pen. D. de vacat. &*
excusat. muner. ubi idem ille Ulpianus judicandi munus, quod
Paulus in *d. l. 78.* publicum vocat, officiis civilibus annumerat.
Petr. Fab. hinc n. 10. & II. & Johann. Ferrar. Montan. Diss. Dec. &
Cagnol. hinc n. 2.

Remota sunt] Propter innatam inconstantiam, consilii in-
certitudinem & imbecillitatem *arg. c. forus 10. x. de V. S. ibi: Va-*
rium & mutabile.

Et ideò nec judices esse possunt] Judex dicitur quasi Jus dicens
populo, sive quod Jure disceptet. Jure enim disceptare est justè
judicare. Non est ergò Judex si non est in eo Justitia *c. forus 10. X.*
de V. S. Nec debet flecti irà, odio, precibus, aut amicitia *c. judicet*
3. q. 7. sed fungi officio boni & innocentis viri *l. cetera 4. §. mala*
medicamenta 1. D. famil. ercisc. Unde etiam in Jure nostro vir
bonus appellatur *l. 137. §. 2. D. de V. O.* Sunt autem multæ species
judicum. Quidam enim sunt Ordinarij, qui Imperium, Juris-
dictionem, & plenissimam causarum cognitionem, vel suo Jure
habent, vel à Pontifice, ut sunt Episcopi, vel Ecclesiastici Ma-
gistratus, vel ab Imperatore, ut sunt seculares Principes, vel à Le-
ge, universitate & consuetudine sibi concessam *c. omnes dist. 22. c. à*
judicibus 2. q. 6. l. more majornm §. D. de Jurisdic. l. cum Prator 2. §. 1.
l. pen-

l. penult. D. de judic. l. Omnes 12. C. eod. de quibus est tit. X. de offic. Jud.
ordin. Quidam extraordinarij, qui non Jure suo, nec Principis
beneficio, nec universalem jurisdictionem habent, sed limitatam
& præscriptam, cujus fines diligenter custodire tenentur c. super eo
X. de offic. deleg. c. nonnulli & c. cum dilecto X. de rescript. Et hi vel
ex commissione ordinarij judicis constituuntur, ut delegati, vel
voluntate & electione partium, ut arbitri & arbitratores. c. sanè 11.
& c. cum olim 33. X. de offic. & potest judic. deleg. Delegati sunt
quibus ex commissione superioris jurisdictionis & causæ cognitio
delegata est: eoq; nihil proprij habent, sed vices delegantis agunt.
c. super 27. X. de offic. & potest deleg. l. 1. §. 1. qui mandatam D. de offic.
ejus cui mand. est jurisdic. Et solent hodiè judices delegati alio
nomine Commissarij appellari. de quorum offic. vid. tit. & ib. Ca-
nonist. X. de offic. & potest jud. deleg. & Legist. in tit. D. de offic. ejus
cui mand. est jurisdic. Johann. Emeric. à Rosbach. in prax. Civil. tit. 5.
Qui ex voluntate & consensu partium eliguntur, dicuntur arbitri,
& hi sunt triplices. Alij enim sunt arbitri juris, alij arbitra-
tores, alij compromissarij. Arbitri juris dicuntur, quando hi, qui-
bus aliqua causa cognoscenda committitur, tanquam suspecti re-
cusantur, quia periculosum est sub suspecto judice litigare c. quod
suspecti 3. q. 5. & lites sine suspitione procedere debent l. apertissimi
16. C. de judic. per partes eliguntur arbitri, qui de causâ principali
judicant, sicut illorum sententia per primum delegatum judicem
recusatum executioni mandanda sit, si modo ab illorum senten-
tiâ appellatum non sit ad delegantem d. l. apertissimi l. fin. C. de Ju-
dic. c. ab arbitris 11. de offic. & potest judic. deleg. in 6. Arbitratores
proprie vocantur arbitri electi à partibus ad causam & contro-
versiam amicabiliter componendam & transigendam. Ein
willführlicher Schiedsman/auff welchen die Part ihre Sachen stel-
len/das er die nach seinem besten Verstande söhnllichen handele/ vnd
darinnen schlechis vnd ohne Form des Gerichts forsfahre. Arbitri
verò compromissarij, quos vulgò willführliche Schiedsrichter ap-
pellamus, sunt hi, in quos voluntate & non necessitate juris à par-
tibus est compromissam, & eliguntur à partibus ut judices, con-
cediturq; eis à partibus voluntariè potestas pronuntiandi super
causa

causa. Vid. Johann. Emeric. à Rosbach in prax. Civil. tit. 6. Schneidw.
ad § omnium i. Instit. de Act. n. 25. 26. & seqq. Fæminæ itaq; cum ab
omnibus civilibus sive publicis officiis arcentur, nec iudices, re-
gulariter esse possunt, non quia iudicium non habent, sed quia re-
ceptum est, ut civilibus officiis non fungantur l. 12. §. pen. D. de jud.
seu quia moribus civilia officia fæminis adempta sunt. Et qui-
dem in specie quod fæminæ ex compromisso arbitrium recipere
non possint, docet Imperator Justinianus in l. ult. C. de recept. ar-
bitr. Hodiè verò usu & consuetudine, atq; Privilegio Principis hæ-
reditaria JCDTione mulier fungi & iudicare potest. Emeric. à
Rosbach. in prax. Civil. tit. de Iudice 4. ex Dec. hîc. De quibus in-
sequentibus plura reperiuntur.

Nec Magistratum gerere] Quia nimirum Magistratus honor
est l. rescripto 6, in princ. & §. cæterum D. de Munerib. l. 1. §. corpora-
lia eod. l. Imperatores 38. D. ad municipal. Cum verò fœminæ ho-
noris participes fieri nequeant, nisi per maritos l. mulieres C. de
dignitat. l. unio C. de mul. in quo loc. sequitur etiam quod Magistra-
tum gerere non possint. Verum regula hæc quod videlicet
mulieres ad Magistratum admitti non debeant officium suum
perdit, si contrarium consuetudine receptum sit. Cum enim
moribus officia publica fœminis adempta sint, more sive usu
contrario etiam illæ ad officia ejusmodi admitti possunt per c. 4.
x. de arbitr. Quandoquidem neque Jure Naturali neque Civili
perpetuò, prohibitum esse mulieri Imperium exercere in subdi-
tos vel maximè ex eo apparet, quod Jure feudorum ad succelsio-
nes Regnorum, Ducatum & Comitatum etiam fœminæ admit-
tantur, modo tamen filii masculi deficiant c. un. §. filia 2. F. 3. Huc
etiam facit quod usu receptum sit, ut fœminæ in feudum aliquid
dare possint c. 1. §. fæminam 2. F. 3. Id quod multis argumentis
& exemplis probant Politici & JCTI Johan. Casus in Sphæra civi-
tatis Lib. 1. c. 3. Lips. lib. 2. Polit. c. 3. Bronch. cent. 2. misc. n. 81. & magn.
num. Dd. alleg. à Treutl. vol. 1. disp. 8. tb. 1. L. A. Henon. disp. 1. hîc. De-
inde prohibitio hujus regulæ locum non habet, quando Magi-
stratus mulieri jure hereditario competit. Hujus exceptionis
ratio ex modo dict. desumi potest. Interim insigne exemplum
reperitur in Domina Elisabetha Regina Angliæ, quæ sceptrum
Regium

Regum, Regniq[ue] administrationem, quasi per manus Regum
paternorum accepit, eidemq[ue] Regno ad Reipublicæ Anglica-
næ salutem felicissimè præfuit. Idem tradunt *Dec. de Johanna
Siciliæ Regina. Philip. Matt. ad h. l. n. 11. Dec. ib. n. 3.* Denique re-
gulæ huic locus non est, si mulier speciali privilegio, sive Princi-
pis indulgentiâ magistratum ac judicandi munus meruerit.
Quo pertinet exemplum *Deboræ L. Judic. c. 4. Philip. Matth. hic n.
12. Dec. ibid. n. 5. ubi aliquot fundamenta hujus exceptionis recenset.*

Nec postulare] Postulare est desiderium suum, vel amici sui,
hoc est, alterius cujus negotium geritur, in jure apud eum, qui
JDCtioni præest, exponere, vel alterius desiderio contradicere.
l. 1. §. postulare 2. D. de postulando. Nam & qui contradicit, vel exci-
pit, postulat aliquid: quia effectu petit, se à postulatione adver-
sarii absolvi. Postulare porrò aliud est, quam procurare. Nam
procurandi verbum, propriè ad curam alienorum negotiorum
refertur *l. 1. in pr. D. de procurator.* Postulare autem quisq[ue] dici-
tur in judicio, sive suo nomine quid petat, sive alieno. *d. l. 1. D. de
postuland. vid. pl. infr. ad verb. nec procuratores existere.* Postulare
autem omnes possunt, qui non prohibentur *l. mutus 43. §. cum
queretur 1. D. de procurat.* Prohibentur a. postulare, quidam edicto,
quidam lege, quidam sententiâ Judicis. *de quib. Wesemb. in w. de
postul. n. 2.* Quod ad fœminas attinet, ex rectè ex secundo ordine
edicti vetantur pro aliis postulare *d. l. 1. §. secundo loco §. v. sexum
D. eod.* Remotum est enim à pudore sexus eas, virilibus officiis
fungi *l. 1. C. Quand. mul. tut. offic. l. alienam 18. C. de procuratorib.* Viri-
le autem est officium, alienæ causæ præesse, intercedere, & patro-
cinari *d. l. 18. C. de procurator. l. non distingvemus 32. §. si mulier 2. D.
de recept. arbitr. l. neg. fœmina 54. D. de procuratorib.* atque adeò Civi-
le & quodammodo publicum *Dec. ad h. l. 2. n. 9.* Officia autem pu-
blica & civilia virorum sunt non mulierum. *per text mod. allegat.*
Quare ne pro liberis quidem matres in judicio postulare possunt
*l. liberto 31. §. quanquam 6. D. de negot. gest. etiam si aliena negotia
extra judicium rectè exequantur. d. l. 31. §. 6. D. eod.* Hodie autem
moribus Sax. non solum pro alio, sed etiam pro se postulare mu-
lier prohibetur: nec habet legitimam personam standi in judi-

clo, sive agat, sive defendat. Unde illi curator seu tutor in litem dari solet ac debet. *Wesemb. in w. de postuland. n. 4. add.* Proceß vnd GerichtsOrdn tit. 8. Wie die Weibspersonen vor Gericht handeln mögen. *ib.* auß Richterlichen Ampt / Kriegerische Vormünder zu ihrer Klag vnd Antwort verordnet werden.

Nec pro alio intervenire] Verbum intervenire, vel intercedere generale est, comprehendens sub se quinque modos, ita ut sint quinque genera personarum, quæ pro aliis fidem suam interponere solent. Inter eas sunt 1. Fidejussor, qui pro alio per solennem stipulationem intercedit. de quo *tit. Inst. D. C. & x. de fidejussor.* 2. Mandator. de quo *l. si mandatu meo 13. D. de fidejussoribus* qui sine solennitate verborum solo consensu obligatur, & regulariter semper obligationem præcedit *l. si verò non remunerandi 12. §. si post creditam 14. D. mandati.* 3. Constitutor, qui per nudum pactum constituit se soluturum, quòd alius debet: & is semper sequitur principalem obligationem jam contractam de quo *§. de constituta 9. Inst. de Actionib.* 4. Sponsor, qui sponte & non rogatus pro alio intercedit, & accessoriè quoque obligatur, habens mandati actionem contra principalem debitorem, si aliquid ejus nomine solvit *l. qui patitur 18. D. mandati Angel. ad rubr. Inst. de fidejussorib.* 5. Expromissor, qui principaliter se obligat, pro non obligato, id est, pro eo qui non poterat efficaciter obligari. Neque accedit obligationi, sed eam totam in se suscipit, quasi alienæ obligationis vicarius. V. C. Servus Domino obligari non potest: Ergò nec fidejussorem dare; at expromissorem rectè dat, qui suo loco promittit *l. §. eleganter 7. §. servus 8. D. de dol. m. al. junct. l. cum servus 104. D. de V. O. l. qui libertinus 37. in fin. D. de oper. libert.* Et licet aliquandò pro fidejussore ponatur, id tamen impropriè sumpto vocabulo procedit. Constat enim ex modo dictis fidejussorem ab expromissore differre. Imò fidejussor cum alio obligatur; Expromissor verò solus, quasi reus principalis. *Gothofr. ad. d. l. 37. in fin. l. G.* Sed jam ad rem ipsam. Mulier itaque, pro alio intervenire non potest, sive verbis, sive re, sive quocunque alio contractu obligationem alienam in se suscipiat, suasve res alterius causa oppignoret. Cum enim in hujusmodi casibus periculum etiam rei familiaris versetur, foeminae beneficio SCTI

VELLE

VELLEJANI tutæ sunt, ita ut nec conveniri eo nomine possint *l. 1. §. nam. sicut. l. 1. §. primo 2. §. post. 1. §. omnis 4. D. ad SCT. Vellej. l. si paternam 8. l. antiquæ 23 in fin. C. eod. Nov. 134. c. 9.* Hujus autem SCTi summa hæc est: ne mulieres intercedant pro aliis: & si intercedant, hic sit effectus, ne eo nomine adversus mulieres efficax actio competat. Quod ita Senatus censuit ad opem mulieribus ferendam, quæ per sexus imbecillitatem *d. l. 2. §. verba 2. D. ad SCT. Vellejan.* Maritalibus atque aliis blanditiis in fraudem, suscipiendumque sponsonis onus, illiciti facile posse videbantur. Nam spondere initio leve videtur, utpote cum solam voluntatem sponsio, nullam autem pecuniæ præstationem requirat, ut non difficulter ad id, vel & ad bonorum oppignorationem, infirmus muliebris animus perducipossit. Jura igitur mulieri pro alio intervenienti succurrunt, vel ipso jure, vel remedio judiciali. Ipso jure si intercessit mulier absque publico instrumento à tribus testibus ob signato *l. antiquæ 23. §. ult. C. ad SCT. Vellejan.* Remedium judiciale, quo mulieri pro alio intervenienti subvenitur, est vel Exceptio, vel replicatio, vel conditio. Quæ remedia locum habent, quando de intercessione mulieris publicum instrumentum minus idoneum (puta, si mulier beneficio huic non renunciavit) confectum est, *arg. d. l. 23. ub. Bald. C. ad SCT. Vellejan. Bocer. cl. 2. disp. 16. th. 34. & 35.* Quemadmodum verò vocabulum intervenire generale est: Ita etiam in genere omnis obligatio SCTo hoc comprehenditur *l. §. primo 2. §. omnis 4. D. ad SCT. Vellejan.* Mulier ergò sive fide jubeat. *l. si Titius 48 in pr. D. de fidejussorib.* sive mandato suo pro alio intercedat *l. si fidejussores 6. l. seq. l. tutor. 19. in pr. D. ad SCT. Vellejan.* vel etiam expromittat. *l. senatus consultum 4. l. si mulier 16. C. eod.* aut novam obligationem pro alio suscipiat: Veluti si cum alius esset mutuum pecuniam accepturus, ipsa interposito sit, quæ acciperet, & se ab initio Ream constitueret *l. quamvis 8. §. si cum 14. D. eod. d. l. 4. l. cum ad eas 19. C. eod.* vel res suas *d. l. 8. in pr. D. eod. l. si dotare 12. C. eod.* aut sibi obligatas *l. vir uxori 17. §. si mul. 2. D. eod.* SCTo Vellejano adjuvatur, etiamsi pro patre, filio, vel alio conjuncto intercedat *d. l. 2. §. fin. D. d. tit.* Ita adjuvatur autem mulier, ut si

C

ex

ex intercessione conveniatur, excipere de SCTo possit: sin vero
quid præstiterit, solverit, delegarit, condicere *d. l. quamvis inter-*
dum 3. D. eod. unà cum fructibus *l. si mulier 32 §. 1. D. eod.* Neque
enim hæc exceptio quamvis omiſſa, conditionem indebiti so-
luti impedit, cum sit in favorem mulierum introducta *l. qui ex-*
ceptionem 40. D. de Condi&. indeb. & totam obligationem SCTum
improbet *l. si mulier 16. in fin. D. de SCT. Vellejan.* Atque hujusmo-
di remedia mulieri, quæ pro alio intercessit competentia, ejus
quoque fidejussoribus profunt. *l. quamvis 8. §. sed si is 4. D. eod. l.*
mulierem 14. C. eod. Illud tamen hîc notandum est, quod licet
mulieri pro alio intercedenti prædictis modis succurratur, cre-
ditori tamen in principalem debitorem ex æquitate competen-
tes actiones dari, ne defraudetur hæc ratione creditor *l. 1. §. ult. d.*
l. 16. in fin. D. d. tit. l. antique 23. §. 1. C. eod. Denegantur autem mu-
lieri isthæc juris beneficia, si callide versata sit *l. & primò 2. §. sed*
ita 3. l. si decipiendi 30. D. eod. Si in rem vel utilitatem suam inter-
cesserit *l. aliquando 13. l. si pro aliquo 21. l. seq. D. eod.* Si donationis be-
neficio in aliquem contulerit *l. sed si ego 4. §. 1. D. d. tit.* Senatus
enim obligatæ mulieri succurrere voluit, non donanti. Cum
quia facilius se mulier obligat, quam donat *d. l. 4. §. 1.* tum quod
mulieri adultæ in contractibus quos suo nomine gerit, non ut
minori succurritur *l. si mulier 32. in pr. D. eod.* Cessant quoque
hæc beneficia si quod ipsa gesserit alium ratum habiturum pro-
miserit *l. si mulieri 15. D. eod.* Si pro foeminâ nubente dotem con-
stituerit, aut pro eo qui dotem promisit, fidejusserit. *l. si dotare*
12. l. generaliter 25. C. eod. Si post bienium denuò intercesserit
l. si mulier 22. C. eod. Si ut servus manumitteretur intercesserit
leg. veterum 24. C. eod. Si quodam lucro impulsa fidejusse-
rit *leg. antique 23. in pr. C. eod.* Si veterem obligationem
mutando delegari se debitricem patiatur. *l. debitor 24. D. eod.*
Si ei pro quo intercessit heres existat *l. quamvis 8. §. planè 13. D. eod.*
Si tutelam suorum liberorum suscipiens auxilio SCTi Velleja-
ni renunciaverit, *l. ult. C. quand. mulier tut. offic. fung. Nov. 94. c. 2.*
Nov. 118. c. 5. Cæterum quæ hîc breviter delibata sunt ea uberius
& lar,

& largius, imò per quàm plura alia ad hanc materiam pertinentia pertractat *Dn Zang in tract. de Except p. 3. c. 11. usq. ad n. 150.* Denique videbimus, an mulier renunciando SCTo Vellejano OMNINO perdat ejus beneficium? & omisis superfluis statuimus: mulierem per renunciationem necessariam, puta quæ filtratione tutelæ, beneficium SCTi perdere. Per voluntariam tùm demum quando eam certio ratio præcessit. Unde concludimus: Si mulier de hoc suo jure certiorata, & in specie edocta sit, & ei tandem etiam extra judicium renunciavit, non juvatur SCTo Vellejano. Quilibet enim favori pro se introducto renunciare potest *l. pen. C. de pact. junct. l. 1. §. 2. l. 2. §. 2. D. ad SCT. Vellejan. add. l. jubemus 21. C. eod. l. ult. §. penult. D. eod.* Facit etiam elegans textus in *l. si mulier 22. C. eod.* ubi mulier post biennium denudò intercedens, Vellejano renunciasse ipso facto intelligitur, ideò quod exinde non consilii infirmitas, sed constantia appareat. Ut tamen legitimè dicatur fieri renuntiatio, mulier prius de beneficio suo, quod ignorare præsumitur *arg. l. regula 9. in pr. D. de J. & F. ignorant.* Specialiter edocenda & certioranda est; tum quod & aliàs generalis renuntiatio, gemeiner verzug/ non valeat quoad ea de quibus renuncians tempore renunciationis non cogitavit *arg. l. qui cum 9. §. per fallaciam 2. & 3. D. de transactionib. l. tres fratres 35. D. de pact.* tum etiam quod per talem certiorationem præcedentem omnis persuasio fraudulosa abesse præsumatur *arg. l. alleg 35. in fin. ib. qui fraudem à Titio commissam ignorantes D. de pact.* Debet autem mulier à Natario non à creditore certiorari *Hering. de fidejussorib. c. 7. n. 475. & seqq. Berl. p. 2 c. 19. n. 47.* Et cum circa renunciationem extrajudicalem inter *Dd.* magna sit dissensio, tutius esset creditori in judiciali renunciatione certioratione interponere. *Bernh. Græva præct. concl. & consid. Lib. 2. concl. 27. n. 7. Gail. Lib. 2. obs. 77. & Lib. 2. obs. 48. n. 12. Andr. Fach. Lib. 2. contr. c. 60. Hen. d. Inst. 3. contr. 7. Phil. Matth. ad l. 3. n. 22. Schneidw. ad §. fin. Inst. de fidej. in fin. Bocer. cl. 2. disp. 17. th. 42. & cl. 6. disp. 12. th. 27.* Quod si mulier non certioetur de suo jure, sed juramento interposito renunciaverit, nunquid valebit renuntiatio?

C 2

ciatio?

ciatio? Affirmativam sententiam amplectentibus calculum nostrum addimus *per c. ex rescripto 9. c. cum contingat 28. x. de jurejurand.* Hoc enim casu virtute juramenti mulier efficaciter obligatur etiam si non sit de Vellejano certior reddita. *Hartm. Lib. 2. tit. 30. obs. 3.* quia juramentum loco certiorationis est, & censetur mulier virtute juramenti omni LL. ac juris auxilio renunciassse *Gail. d. Lib. 2. obs. 77. n. 10. Bocer. d. cl. 6. disp. 12. th. 28. Bernb. Gravæ d. lib. 2. concl. 77. n. 17. Hering in tract. de fidejussorib. cap. 7. n. 507.* nisi enormiter læsa sit. Cùm enim ex enormi læsione dolus præsumatur *arg. l. omnes 17. §. Lucius 1. D. Quæ in fraud. credit l. si superstite 3. C. de dol. mal. & juramentum non debet esse vinculum iniquitatis c. quanto 18. x. de jurejurand.* merito erit absolvenda. *Gail. d. Lib. 2. obs. 77. n. 11. Fachin. Lib. 2. controvers. c. 61. Zanger. d. p. 3. c. 11. n. 164. & seqq.* Quæ verò dicatur enormis læsio arbitrio judicis permittunt *Dd. Treutl. vol. 1. disp. 25. th. 5. lit. C.* Consuetudo verò Juris Saxonici, quâ renunciationis itidem valent, etiam absque juramento eâtenus est declarata *per Nov. Elef. Aug. p. 2. c. 16.* ut mulier natu major, si personaliter se obliget pro marito, & renunciet SCTO Vellejano in judicio auctoritate curatoris, beneficio hujus SCTi tum non juvetur *Dn. Carpz. ibid. def. 10.* extra tamen res dotales in donationem propter nuptias vel dotalitium constitutas, in quibus renunciatio beneficii non admittitur, nisi fuerit jurata. *Dn. Carpz. d. l. def. 1.* Licet valeat renunciatio quandoque absque juramento facta, potissimum ijs in locis ubi hoc moribus fuit introductum. Habet enim consuetudo vim legis *l. de quibus 32. D. de LL. & tolerabilia sunt quæ vetus comprobatur consuetudo l. Imperatores 13. D. de pollicationib. Dn. Carpz. d. p. 2. c. 16. def. 7.* Renunciationem tamen mulieris etiam illustris factam sub dignitatis splendore *Ben Fürstlichen oder Gräfflichen Ehren/Treuen vnd glauben* renunciationi juratæ non æquipollere *in Elef. Sax. tradit. Dn. Carpz. d. l. def. 5.* Eodem modo per renunciationem factam sub promissione fidei, *An Eydes statt/vnd beyh Wort der ewigen Wahrheit &c.* beneficium Vellejanum non amitti *def. 6.* Cui quidem contradicit *Finckelb. obs. 116.* Verum, hæc omnia optimè explicat

plicat Dn. Zanger. in d. tract. de Exceptionib. p. 3. c. 11. à n. 163. usq.
ad n. 203. & seqq.

Nec Procuratores existere] Procurator est, qui aliena nego-
tia mandatu Domini administrat *l. 1. in pr. D. de Procuratorib.* Et
est alius judicialis, alius extra judicialis: ille in iudicio, hic ex-
tra iudicium negotia aliena administrat. *arg. l. servum 33. in princ.
D. de procuratorib.* Alius Universalis, vel generalis, alius spe-
cialis: ille universorum bonorum, hic certè alicujus rei vel litis
negotii *vel l. 1. §. procurator. 1. D. eod. l. si procurator 10. C. eod.* Rur-
sus procurator alius constituitur in rem alienam, alius verò in
rem utilitatemque suam: qui quidem alienum negotium (nam
proprij nemo procurator esse potest) mandatu Domini gerit,
sed ad suum tamen emolumentum *l. servum 33. §. fin. d. tit.* ut est
is, cui dominus aut vendidit, aut quoquo modo actiones celsit
*l. procuratore 85. l. si quis 34. D. eod. add. Wesemb. in w. de procurato-
rib. Emeric. à Rosbach. in prax. Civ. tit. de procurat. 19.* Adverten-
dum tamen, specificam formam, quâ procurator à defensore, ne-
gotiorum gestore, tutore, curatore, & similibus secernitur, esse
mandatum Domini. Negotiorum enim gestor sine mandato
negotiat: tutor verò & curator ac similes, non domini man-
datu, sed publicâ auctoritate, vel testatoris, vel Legis, vel Ma-
gistratus. Aut procurator is est, qui mandatu privati domini
administrat. Verbum autem administrandi cum denotat offi-
cium procuratoris, tum illud ab officio patronorum distingvit:
quorum non est privatim negotia gerere aliena loco domini, sed
pro alterius causa publicè dicere & advocare, seu jus partis pan-
dere, meritaque causarum allegare *arg. l. rem non novam §. patroni
autem causarum 1. C. de judic. add. Wesemb. in tit. C. de advocat. di-
vers. judic.* Procuratores autem esse omnes possunt, quicumq;
non prohibentur *arg. l. mutus 43. §. cum quaeretur 1. D. eod.* Inter
alios verò foeminae quoque indistinctè in iudiciis procurare ve-
rantur: cum quia virile officium est pudore sexus alienum *l. alie-
nam 19. C. eod.* tum quoniam intercessio quædam est in procura-
tione judiciali, qui alienam rem suâ fide, suoque periculo tra-
ctandam

Standum suscipit *l. non distinguemus 32. §. Si mulier 2. D. de recept. arb.* Intercessionibus autem mulieres non censi idoneas, ex supra dictis, manifestum est. Nonnunquam tamen ex decreto causa cognita Jure Civili quidem admittuntur: ut si litem agant suam *l. 4. C. eod.* aut pro parentibus liberisve intercedant, nec quenkumque qui agat habeant *l. feminas 41. D. d. tit. l. liberto 31. §. pen. D. de Negot. gest.* Sed Jure Saxonum, ne his quidem casibus etiam extra judicium admittuntur. Nam non habentibus curatorem iudex ipse constituit *gl. in Sand. Lib. 1. art. 45. & seqq. & Lib. 2. art. 61. ub. gl. & Lib. 5. art. 30. Weichbild art. 26. in gl. Lehenrecht art. 68. in gl. Nov. Elect. Aug. p. 2. c. 15. Treutl. vol. 1. disp. 9. th. 6. l. A.*

§. I.

Impuberes, qui videlicet annum ætatis suæ decimum quartum necdum impleverunt *pr. Inst. Quib. mod. tut. fin.* Iustus Ulpianus ab omnibus officiis civilibus arcendos esse scribit ideò, quod nullum eorum animi est iudicium *§. præterea 1. Inst. Quib. non est permiff. fac. testam. l. quoniam 1. in fin. C. de fals. monet.* Et sanè incivile esset eum, qui ipse alieno auxilio in suis rebus administrandis indiget, ad aliorum res publicè vel privatim gerendas adhiberi *§. item major 13. Inst. de excusat. tut. vel curat.* Quod si verò impuberes Iudicium, aut aliud quodpiam officium publicum jure hereditario habeant, per tutores illud administrare poterunt. *arg. c. grandi 2. de supplend. neglig. prælat. in 6.* Sanè dignitates, honores, sine administratione impuberes habere non prohibentur. *vid. A. B. tit. de success. Princip. Elect. 7.* Et eà ratione infanti etiam feudum concedi, & impuberi beneficium Ecclesiasticum, ipseque Canonicatus Ecclesiæ cathedralis tribui potest *c. licet 32. de Elect. in 6. c. fin. ub. gl. de judic. in 6.* Cœterum exinde, quod Ulpianus impuberis saltem hîc mentionem facit, satis apparet in pubere, qui videlicet annum ætatis 14. excessit *pr. Inst. Quib. mod. tut. finit.* aliud receptum esse. Nam & Magistratum gerere, pubes sive minor 25. annis potest *l. 1. §. ult. D. de Offic. Consul. & postulare, si annum 18. attigerit l. 1. §. initium 3. D. de postulando.* Et in eadem ætate si velit nec litigatores eum recusent, iudicis delegati

delegati partes obire *l. quidam 57. D. de R. Jud. Wesenb. ad tit. C. de
recept. arb. n. 8.* Licet arbiter esse non possit, qui annis 20. minor
est *l. cum Lege 41. D. de recept. arb. Philip. Matth. hic n. 8.* Hisce Co-
ronidis loco superaddimus: Minorem sine consensu curatoris
ex contractu rectè obligari *per l. 101. D. de V. O. dummodò obliga-
tio ista cum alienatione conjuncta non sit. Philip. Matth. hic n. 16.
Facin. Lib. 3. contr. c. 9. Vult. Lib. 1. Discept 8. c. 16. Bronch. cent. 1. aß 33.
Ult & minori 25. annis officium procuratoris ad litem denega-
mus.* Absurdum enim esset minorem ad alienas lites perse-
quendas admitti, cum in propriis per procuratorem litigare co-
gatur. Sive enim civiliter, sive criminaliter conveniatur mi-
nor, curator ad litem ei dandus est, qui ipsius nomine iudicium
exerceat. *l. 1. §. fin. D. de minorib. l. acta, 45. §. fin. D. de R. Jud.* Facit
etiam quod hæc sententia Jure Canonico confirmata est *c. qui
generaliter 5. de procuratorib. in 6. Pac. 2. quæst 16. Bronch. cent. 1. assert.
49. Philip. Matth. hic n. 26. & seqq. Hænon. hic disp. 1. q. 6. qui ad aliquos
argum. contrar. respondet.*

Lex 3.

Hujus L. lectio 1. est vulgaris atq; recepta: *Ejus est nolle
qui potest velle.* 2. Cujacij, qui *Lib. 5. obs. c. 39.* ex Basilicis pro-
bat legendum esse: *Ejus est non velle, qui potest & velle.* Quæ
lectio Cujacij à lectione vulgari non dissentit, quoniam verba
hæc, nolle & non velle, ex mente Cujacij in promiscuo usu sunt,
& alterum pro altero passim accipitur *Cujac. Lib. 1. notator. in
animadversion. Robert. cap. ult.* Ideò autem vulgata lectio com-
muniter approbatur, quod cum *l. nolle adire 4. D. de acquir. vel
amitt. hered.* apprimè congruat & conveniat. Secundum quam
sensus regulæ talis est: In Jure quotiescunque quæritur, an
quis noluerit aliquid, cum primis videndum est, an etiam voluisse
potuerit. Puta, si quæstio sit, an quis hereditatem adire nolue-
rit, primum attendi oportebit, an etiam adire illam potuerit.
Qui enim hereditatem adire nequit, is nec repudiare potest *d. l. 4.
l. is*

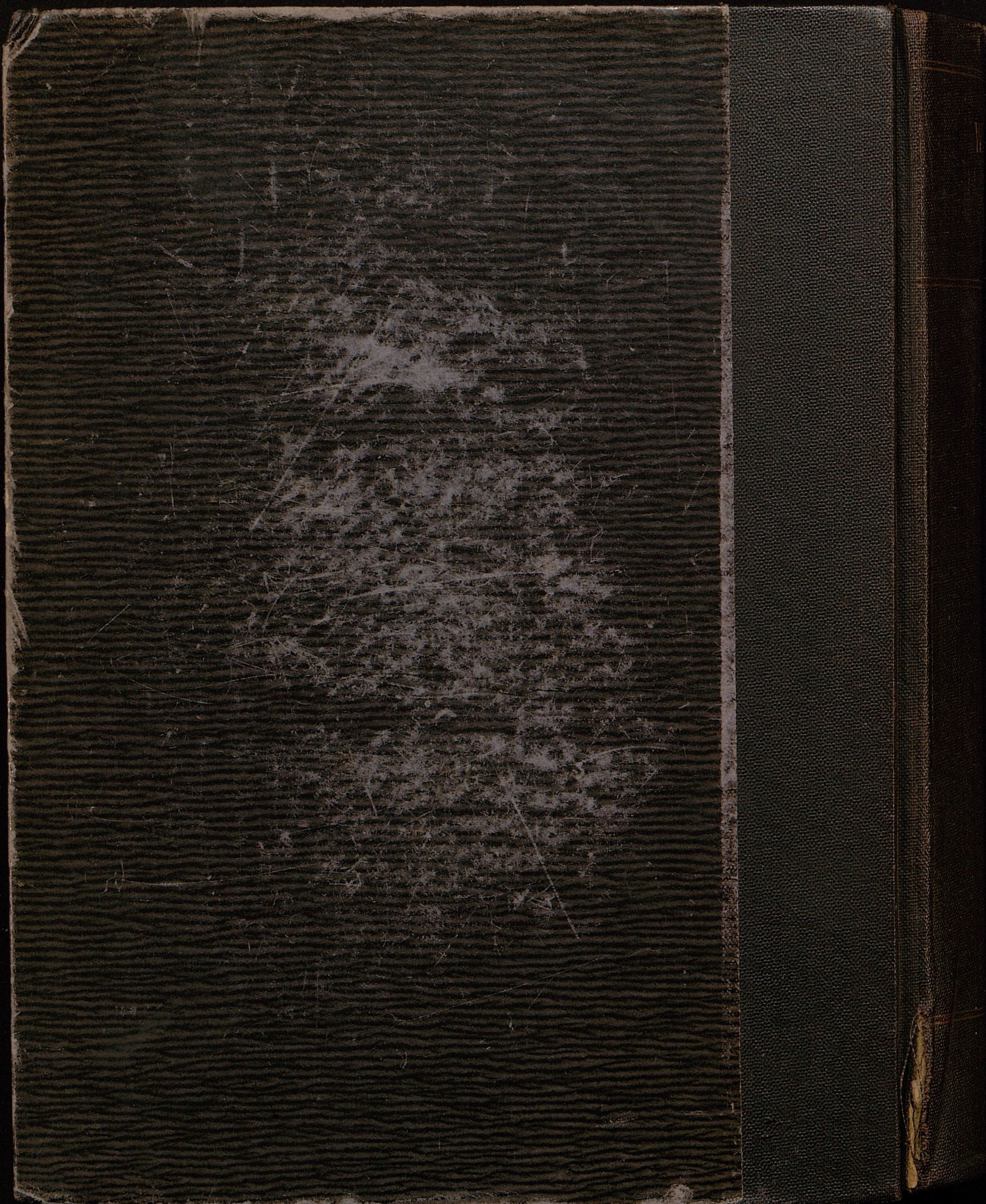
his potest 18. D. de acquirend. vel amitt. heredit. add. Philipp. Matth. hic n. 4. Breviter; Qui potest nolle, is etiam potest velle. Et qui potest velle, is etiam potest nolle. Verum hæc regula non procedit in administratoribus rerum alienarum, tam privatis, quam publicis. Nam tutor, curator, Syndicus & similes administratores possunt quidem & tenentur velle, & approbare id quod ab iis, quorum negotia administrant, obvenit, sed repudiare aut improbare non possunt *l. tutor 8. D. de bonor. possess. l. 1. §. tutor. D. de success. edict. l. pactum 22. C. de pact.* Quia ejusmodi personis non est sua, sed ad commodum alterius communicata voluntas *arg. l. tutorem 22. D. de his quib. ut indign.* 3. Lectio in Florentino exemplari est hujusmodi; *Ejus est non nolle, qui potest velle.* Ejus sensus hic est, quod ille possit pati ac tacite permittere qui velle, h. e. expressè consentire potest. Etenim velle apertum & expressum consensum arguit *Cujac. in l. 4. D. de pact. de intellectu l. 5. C. de loc. & conduct.* Sed non nolle est tacendo consentire, sive non contradicere *text. notabil. in l. 1. §. scientiam 3. D. de tributor. act.* Non nolle igitur medium verbum est inter velle ac nolle *Dec. hic n. 6. Hier. Magon. in decis. Florent. 148. n. 12. Philip. Matth. hic n. 13.*

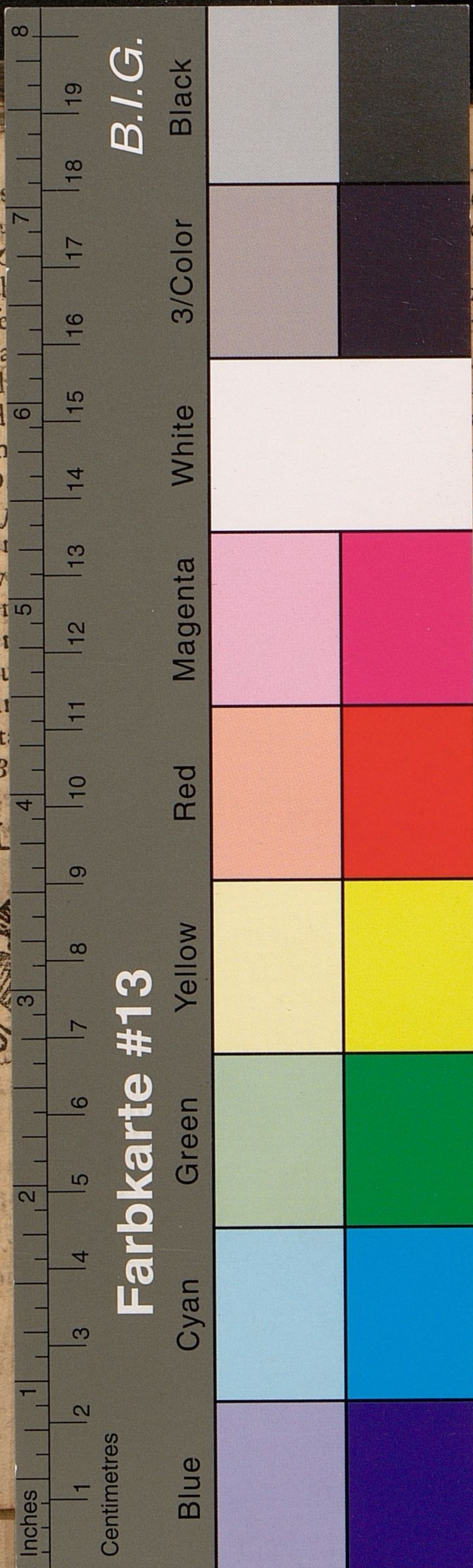
SOLI DEO GLORIA!

X 2615918

VJ 17

B.I.G.

Farbkarte #13

DEO OPTIMO MAXIMO FORTUNANTE!
ENODATIO ^{1646 4 7/1}
RUBRICÆ, LEG.
I. II. III. TIT. PANDECTA-
RUM POSTREMI, ¹⁵
Quæstionibus materiæ subjectæ
convenientibus illustrata & ad disputandum,
in Celeberrimâ Academiâ Wittebergensi,
Ex decreto atq; Autoritate Amplissimi
Collegij Juridici proposita
ab
HENRICO COSELIO
de Pezlinovez . J. U. L.
Respondente
JOHANNЕ FRIDERICO HILLIGERO
DRESDENSI.
Habebitur
ad d. Januarij horis & loco consvetis.

WITTEBERGÆ,
Ex Officinâ JOHANNIS RÖHNERI, Acad. Typogr,
ANNO clō lō c XLVI.

